

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי א' תמוז תשע"ח | דף היומי בבלי: זבחים סב.
דף היומי בהלכה: מסעיף ג' עד סעיף ד'.
מוסרי: אהבת ישראל פרק ד' מ"ועל האיש הנבון" עד תחילת פרק ה'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ד' 'והנה יש מהפתאים' עד פרק ה'.

הדף היומי בהלכה

שלושת הסוגים של 'אוהל עראי' ומטרותיהם השונות

בעשיית אוהל עראי בשבת, יש להבדיל בין שלושה סוגי אוהל על פי מטרותיהם:
א. אוהל שמטרתו לשימוש בחלל שתחתיו, וכגון שנועד להגן מפני השמש או הגשם, או לסייע לפעולה כלשהי תחתיו – אסור לעשות בו אף את הגג בלבד ללא מחיצות, וכגון על גבי עמודים.
ב. אוהל שמטרתו לשימוש בצדו העליון, אך הדרך להשתמש גם בחלל שתחתיו, וכגון מטה שדרכו להניח את נעליו מתחתיה – אין אסור בעשייתו בשבת אלא כשיש בו גג ושתי מחיצות (לפחות); אך רצוי להחמיר שלא להניח

אף גג ללא מחיצות.
ג. אוהל שמטרתו לשימוש בצדו העליון ואין משתמשים כלל בחלל שתחתיו – נחלקו הפוסקים אם מותר לעשותו עם ארבע מחיצות, ודעת המשנה ברורה שנכון להחמיר; וכן נחלקו הדעות בנוגע לשלוש מחיצות – אם דינן כארבע מחיצות; אך לכל הדעות מותר לעשותו עם שתי מחיצות.
[שו"ע שטו, ג, משנ"ב יז, כ רכב, וביה"ל ד"ה מטה, וד"ה מטות; ביאורים ומוספים דרשו, 53 ו-57; וראה שם, 50 ו-69]

הדף היומי בהלכה

האם מותר לחבר כסא תינוק לעגלת שכיבה בשבת?

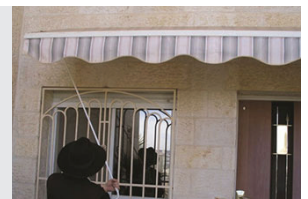

כאמור, אוהל עראי שמטרתו לשימוש בצדו העליון בלבד, אסור לעשותו בשבת על ידי העמדת מחיצות והנחת גג עליהן. אולם, מחיצות שהעמידן בימות החול, או שהעמידן בשבת שלא על דעת להניח עליהן גג – מותר להניח עליהן את הגג; ואף כשישנן ארבע מחיצות.
ולכן, לדוגמה, מותר לחבר כסא תינוק לעגלת שכיבה אף כשנוצר בכך 'אוהל' עם מחיצות מעל למקום השכיבה שבעגלה, כיון שהמחיצות עומדות במקומן מערב שבת. (אולם, אסור להסיר את הכסא מהעגלה, כיון שסתירת אוהל עראי

אסורה אף באוהל כזה).
וכמו כן, אין איסור בעשיית אוהל עראי כזה, אלא כשתחתית המחיצות נמצאת במרחק של פחות משלושה טפחים (טפח = 8-9.6 ס"מ, לשיטות השונות) מקרקעית האוהל; ויש אומרים שאם הגג מוגבה מהמחיצות, יתכן שנדרש גם שהמחיצות תגענה עד לגובה עשרה טפחים.
[משנ"ב שטו, יז רכא, שעה"צ כא, וביה"ל ד"ה דפין; ביאורים ומוספים דרשו, 44, 47 ו-55]

הדף היומי בהלכה

היתר עשיית אוהל עראי ב'שינוי' – הגג תחילה ואחריו המחיצות

בהמשך לאמור: עשיית אוהל עראי שמטרתו לשימוש בצדו העליון בלבד, אסורה רק כאשר מעמיד את המחיצות בשבת על דעת להניח עליהן את הגג, ואחר כך מניחו עליהן; אבל מותר להעמיד תחילה את הגג ולאחר מכן להכניס תחתיו מחיצות, כיון שאין זה כדרך בנין.
ויש אומרים שאם מחזיק הגג בידו, מותר להעמיד תחתיו מחיצות אף אם מטרת האוהל היא לשימוש בצדו התחתון, וכגון שנועד להגן מפני השמש; מפני שבדבר שאדם מחזיק בידו אין עליו שם אוהל, ומאידך, הוספת המחיצות

לא נעשתה כדרך בנין, שהרי מוסיף אותן רק לאחר שהעמיד את הגג, ונמצא שלא עשה איסור בהנחת הגג, ולא בהעמדת המחיצות.
וכמובן, כל האמור לעיל וכאן, אינו אלא באוהל עראי, אבל באוהל קבע אין משמעות למטרת האוהל, או לסדר העמדת האוהל, וכל עשיית גג או מחיצה, או הוספה עליהם – אסורות מן התורה משום מלאכת 'בונה'.
[שו"ע שטו, ג, משנ"ב יז ריט; ביאורים ומוספים דרשו, 56; וראה ביה"ל ד, ד"ה מטה]

יהודי נכנס אל החזו"א בערב יום הכיפורים לבקש את ברכתו. עיכבו החזו"א זמן מה והחל מתעניין במצב פרנסתו. התפלא היהודי ושאל בדרך ארץ: האם עכשו הזמן המתאים לדברים פשוטים אלו?

הרב חיים צבי שיינברג

והולך מותרה אל העדה וכפר עליהם (במדבר יז יא)

סיפר האדמו"ר מסטריקוב זצ"ל, ששמע מהרה"ח רבי משה שרייבר ז"ל: אל ביתו של מרן החזו"א זצ"ל נכנס בערב יום הכיפורים יהודי אמיד שעסק לפרנסתו במקצוע היהלומים. הלה ביקש את ברכת החזו"א לקראת השנה החדשה. החזו"א עיכבו זמן מה והחל מתעניין איך מצב הפרנסה בביתו, וכן הלאה עוד פרטים ושאלות. אותו יהודי התפלא ושאל את החזו"א בדרך ארץ: האם עכשו הוא הזמן המתאים להתעניין בדברים פשוטים אלו? ענה לו החזו"א: "זהו תפקידי בעיוה"כ, להתעניין ולשמע מיהודי איך מצב הפרנסה שלו..."

על תפקידו של מנהיג בישראל לשאת במשא העם

רבנו זצ"ל היה מקיים סיפור זה הלכה למעשה. כל משחרי פניו זוכרים היטב איך היה מקבל את כל הנכנסים אליו בעיוה"כ, מתעניין במצבם הרוחני והגשמי, מאחל להם בלבביות ומאור פנים שנה טובה ומבורכת. פעם נכנס אליו יהודי ת"ח מאנשי שלומו בעיוה"כ והגיש לו קוויטל כנהוג. כשקרא רבנו את הפתקא, שאלו בקול: "ולפרנסה אינך צריך?" רק אז נזכר האיש ששכח לכתוב בקשה על פרנסה, ובאותה שנה היתה לו אכן דחקות גדולה בפרנסה. מיד נענה ואמר: "בוודאי שאני צריך פרנסה". רבנו זצ"ל הושיט לו את ידו ואיחל לו במאור פנים "פרנסה ברווח". והעיד הלה כי בשנה ההיא הצליח באיזה עסק למעלה מן המשוער, וראה שברכת רבנו זצ"ל עשתה פרי.

פניני הפרשה

כששמע את שמה של האשה נתחלחל מאד, כי נזכר שבילדותו היא הגיעה פעם לבית הוריו ובמר נפשה החלה לזרוק כפות ומזלגות, והוא השיב לה כגמולה... ומי יודע אם לא בגלל זה הוא סובל עתה

מעשה שסיפר הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על חומרתה של פגיעה בזולת

לזרוק כפות ומזלגות, והוא לא שתק לה אלא השיב 'אלף פעמים ככה', עד שיצאה את הבית אבלה וחפוית ראש. ומי יודע אם לא על זה באו לו עתה כל הייסורים האלו. חש ולא התמהמה, ומיד ביום ראשון בשבת שלח 'מנין' לקברה אשר בהר המנוחות לבקשת מחילה. לאחר מכן שם פעמיו אל בית רבו, והרבי יעצו להדליק נרות לעילוי נשמתה במשך כל ימי השבוע עד אחר הניתוח, שהרי לא השאירה זש"ק. בהגיע היום המיועד לניתוח נסע לבית החולים, אלא שלפני תחילת הניתוח ערכו בשנית בדיקת 'סי סי טי' לראות מה מצב האבנים, ונשתוממו כל עדת הרופאים לגלות שכליותיו נקיות להפליא ואין בהם אפילו אבן אחת קטנה. (ע"פ באר הפרשה)

פעם שמעתי מיהודי הדר כאן בעיר בני ברק, שיום אחד חש בכאבים ופונה לבית החולים, שם גילו כי הוא סובל מאבנים בכליות וקבעו כי עליו לעבור ניתוח. זמן הניתוח נקבע לשבוע שלאחר מכן, ובינתיים שוחרר האיש מבית החולים לאחר שקיבל תרופה לשיכוך הכאבים. בשבת שלאחר מעשה זה התארח היהודי בעיר הקודש ירושלים, אצל ידידו משכבר הימים. במשך השבת העלו בשיחתם זכרונות מימי קדם, ובתוך הדברים שאלו חברו האם הוא זוכר את 'רחל לאה' - רחל לאה זו היתה אשה קשת יום שדרכה היה להלך לכל בית שהיו מכניסים אותה - וגם להיכן שלא הסכימו להכניסה - ובכל מקום בואה 'ששון ושמחה ליהודים' בזעקותיה הרבות, ואף היתה משברת את כלי הבית. מששמע את זכר אותה אשה נתחלחל עד מאד, כי נזכר במה שהוא עצמו עולל לה בילדותו, באחת הפעמים כשהגיעה לבית הוריו ובמר נפשה החלה

קנין חכמה - מסילת ישרים

לפני כ-45 שנים סיפר ה'פני מנחם' מגור זי"ע על חלום שחלם, ובחלומו הוא שואל את הגאון מפביאניץ זי"ע על הסיבה לצרות שפקדו באותה תקופה את הקהילה

אדם המצטער בצרת רעהו, אותה צרה מכפרת גם על עוונותיו שלו

ענהו הגאון, כי בעבר כאשר אירעה טרגדיה בקהילה, הצער היה משותף לכולם, ואותה עגמת נפש כיפרה על עוונותיו של כל מי שהצטער ולקח ללבו את הכאב. אך כיום כשאין מצטערים כל כך בצער הזולת, כל יחיד מתנסה בכאב אישי כדי לכפר על עוונותיו.

(עלי דרך)

"וכן כל שאר דרכי חסד, כענין ברא מזוכה אבא (סנהדרין קד), או מקצת נפש ככל הנפש (קהלת רבה ז כו), המוזכרים בדברי החכמים - דרכי חסד הם לקבל את המעט כמזובה" (מסילת ישרים פרק ד)

לפני כ-45 שנים סיפר ה'פני מנחם' מגור זי"ע על חלום שחלם, ובחלומו הוא שואל את הגאון מפביאניץ זי"ע (אחיו של האימרי אמת' זי"ע) על הסיבה לטרגדיות שפקדו באותה תקופה את הקהילה.

באחד הימים בבין הזמנים למד הגרב"צ את ההלכה של אילן שנטעו בתוך הבית, אם פירותיו חייבים במעשרות או לא. למחרת התקשר אדם ששתל ירקות בתוך ביתו ושאל בדיוק את השאלה הזו

על הסייעתא דשמיא המלווה את המשיבים לעם דבר ה' זו הלכה

ורובו בדינים הללו השיב לו הגרב"צ כפי כללי ההלכה, שכיון שהוא מחלוקת הרמב"ם והראב"ד (והשו"ע לא הכריע בדין זה, שכלל לא הביאו להלכה) ממילא צריך לעשר ללא ברכה.

התפעל הגרב"צ מיד ההשגחה העליונה, שבדיוק בעת הזו כשסיים לברר את ההלכה הזו נשאל עליה. וסיפר, כי מסופר על החתם סופר שהשאלות שהגיעו אליו בכל עת היו כפי הסוגיות שעסק בהן בלימודו בישיבה. בזמן שלמד מסכת יבמות באו שאלות בדיני ייבום, ובזמן שלמד מסכת חולין באו שאלות בדיני שחיטה וטריפות, והיתה זו סייעתא דשמיא שתמיד יהיה מונח בסוגיה שעליה נשאל, שיידע לברר את הדין לאמיתו.

(שלמים מציון)

כל חלב ויִּגְחַר וְכָל חֶלֶב תִּירוֹשׁ וְדָגָן רִאשִׁיתָם אֲשֶׁר יִתְּנוּ לַה' לְךָ נְתַתִּים (במדבר יח יב).
באחד מימי בין הזמנים בעת ששהה הגרב"צ פלמן זצ"ל למנוחה קצרה באחד ממושבי הארץ, עסק בלימוד הלכות תרומות ומעשרות. באחד הימים למד את ההלכה של אילן שנטעו בתוך הבית, אם פירותיו חייבים במעשרות או לא, שהרמב"ם (הל' מעשר פ"א ה"י) כותב שהוא חייב במעשר מדרבנן והראב"ד חולק וסובר שאפילו מדרבנן אינו חייב, והאריך הרבה בביורו כל פרטי הדינים בזה. ביום שלמחרת התקשר אדם ושאל בדיוק את השאלה הזו. הוא שתל ירק בתוך הבית, ועתה גדלו כמה ירקות והוא מעוניין לאוכלם, האם ואיך צריך לעשרם. בלא לדעת את פרטי הדינים בזה, היה כל אחד משיב שזה בוודאי טבל גמור וחייב לעשרו כדין טבל ובברכה. אבל עתה לאחר שהיה עסוק ראשו

האם מותר לי לקנות מחברי תלושי קניה במחיר מלא ולשלם בעוד חודשיים?

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

תשובה: כיון שהתלושים נמכרים ב-4% או 5% פחות מהסכום שכתוב בהם, נמצא שאם משלם עליהם מחיר מלא תמורת הקפה, זו ריבית, כמבואר בפתחי תשובה סי' קע"ג סק"ו, ושם ביאר שאינו דומה לשט"ח.

שאלה: לחברי יש תלושי קניה של צרכניית 'יש' והוא מעונין למכור אותם, וביקש ממני שאקנה ממנו ואשלם לו בעוד חדשיים מחיר מלא, ואני מוכן לקנות ממנו רק בגלל ההקפה שהוא מוכן לתת לי. האם זו ריבית? או שזה כמו מכירת שטר חוב.

דבר לשון הרע שהתפרסם בעיר אחת - האם מותר לספרו בעיר אחרת?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

אמצעי התקשורת החוצים ימים ויבשות, יש שכתבו (חלקת בנימין אות נה), שאין הדבר תלוי רק במקום שבו נאמרו הדברים, אלא בעיקר כלפי מי הדברים נוגעים. שישנם דברים המסעירים קבוצה מסוימת של אנשים הקשורה לאותו אדם שעליו נאמרו דברי הגנאי, שכלפיהם יש לתלות שכשנאמרו הדברים באפי תלתא, הדבר יתפרסם ביניהם אף אם גרים במקומות מרוחקים מהמקום בו נאמר הסיפור, ואילו אצל אנשים אחרים שאינם מגלים עניין בסיפור זה, לא יתפרסם הדבר כלל, ולהם יהיה אסור לספר אף שנאמר באפי תלתא [וכל דבר יש לדון לגופו].

בסעיף ו' (כלל ב מהלכות לשון הרע כותב ה'חפץ חיים', כי ההיתר לספר לשון הרע שנאמר בפני שלושה אנשים הוא רק באותה העיר, אך לא בעיר אחרת, אפילו ששירות מצויות מזו לזו. ובהגהות באר מים חיים הוא מוסיף, כי אין זה כלל קבוע, אלא הדבר תלוי עד כמה הסיפור מרעיש את אזני הבריות, שישנם דברים הנשמעים אפילו מעיר לעיר, וישנם דברים שאינם נשמעים כל כך מפני שאינם חשובים ומעניינים כ"כ, שבודאי אינם נשמעים מעיר לעיר, ובדברים כאלו יתכן שאפילו באותה העיר אם היא עיר גדולה, אין הסיפור עומד להתגלות בחלקי העיר האחרים. בביאורים ומוספים שבמהדורת 'דרשו' מוסיפים, כי בזמננו עקב התפתחות

המוסר היומי

"הלא בכל רגע ורגע שהנך מכניס שנאה בלבי על חברי, אתה כמכניס בשר חזיר ממש לפי"

מתוך לימוד המוסר היומי בספרי החפץ חיים:

וכבר הכרתיך לשקרן, בראותי כי על כל מצוה ומצוה ממצוות ה' שברצוני לקיימה, אתה בא בטענות שונות ומפתה אותי לבטלה, או להיפך, אם בא דבר עבירה לידי וברצוני שלא לעבור עליו, אתה בא אלי בטענות שונות, ומראה לי צדדי היתר על העבירה, ולולא שהתגברתי עליך בחסדי ה' יתברך הרבה פעמים, כי אז כבר גרמת לי שהייתי שקוע בעבירות עד אין לשער. וכללו של דבר, אחרי נסיון זמן רב, ואחרי פשפוש במעשים הרעים שעשיתי, אני מוצא כי אתה בעצמך גורם לי לכך, ומהיום והלאה אין לי שום תרעומת ושנאה על חברי, יברכהו ה' בכל עניניו. ובודאי, אם ישים האדם דברים אלו נגדו, לא ילכד במצודת יצרו הרע ותסור השנאה מלבו, משום שיבוא הדיבור שמברך את חבריו ויבטל מחשבתו הראשונה". [אהבת ישראל פרק ד, בשינויים קלים]

"האיש הנבון, אם בא היצר לפתותו לשנוא את חבריו, צריך להוכיחו על פניו ולומר לו: מה לך יצרי שתמיד תרדפני ותפתה אותי לשנוא את חברי, הלא בכל רגע ורגע שהנך מכניס שנאה בלבי על חברי, הרי אתה כמכניס בשר חזיר ממש לפי. ומה שאתה מסייתי לשונאו, אי אפשר לי בשום אופן להבין על מה עלי לשונאו, כי נתברר אצלי שאיננו אשם בשום דבר כלל, והנך חפץ להכשילני לחשוד בכשרים. רק להיפך, תרעומת גדולה יש לי עליך, ועלי לשנוא אותך תכלית שנאה, שאתה יותר שונא לי ממנו, כי אתה גורם לי שאהיה שנאוי ומתועב בעיני ה', ועל כל רגע ורגע עלי לעבור על לאו ד'לא תשנא את אחיך בלבבך', שהוא עון פלילי מאוד.

כשהמלצר חילק את המנה הראשונה מעדה ידו וכלי עם רוטב נשפך על בגדו של ראש הישיבה. המלצר נתקף כמוזן בבושה עצומה, אך רבנו באצילותו הפך את המצב והחל לבקש את סליחתו על שהכשילו מבלי משים...

על זהירותו המופלגת של מרן הגר"ח"פ שיינברג זצ"ל בבין אדם לחברו

ולא הרעתי את אחד מהם (במדבר טז, טו)

וכאשר רבינו נעמד ממקומו, סבר התלמיד שקם ללכת ולכן הזיז ממנו את הכסא מאחוריו, רבינו לא הבחין בכך ושב להתיישב, ונפל... כשקם והתיישב על כסאו, הבין את הרגשתו הנוראה של התלמיד וקרא מיד לעברו, "הכל משמים לא קרה לי ב"ה שום דבר", והוסיף בבדיחותא, "לא משנה מה עם הראש, העיקר מה שיש בפנים". באותה תקופה כאשר באו לספר את שיער ראשו ביקש להימנע, הם יתפלאו למה לא הסתפר כהרגלו, אך אותו מקורב הבין היטב, הוא חשש שמא תגלה המכה ואותו תלמיד יתבייש על שגרם כזאת לרבו, לכן נמנע מלהסתפר עד שהמכה חלפה.

מדוע הסתיר את עניבתו עד כמה היתה לו רגישות אפילו לחשש צער קטן של הזולת, פעם נזקק לחבוש פלסטר על אצבעו ובאותו זמן כובד בסנדקאות, קודם שנסע לברית ביקש להוריד שמא זה יהיה מאוס בעיני בעל הברית. כמו כן כאשר נכנס לחתונות בבית אדמורי"ם ומשפחות חסידיות היה מכניס העניבה מתחת לטלית קטן, כדי לכבד את מנהגם ולהיות כמה שפחות שונה מהם.

פעם ניגש אדם בטעות לעמוד התפילה של הישיבה להתפלל, זאת מחוסר ידיעה שרבינו מקפיד להתפלל את כל התפילות בעצמו לפני העמוד. רבינו ביקש להניח לו שלא יפגע.

נכנס אדם והציג עצמו שהוא אלמוני, תלמיד ותיק מימים ימימה. רבינו לא זכרו וכנראה חשש שיפגע ולכן החל להתנצל וסיפר שהחליף כמה פעמים משקפיים וחוש הראיה לא במיטבו, והכל כדי שהלה לא יפגע.

מהאי טעמא לא סבל שיחכו לו, בביתו היתה הדלת פתוחה בכל שעות היממה ואילו כאשר היה מאן דהו נוקש על דלת חדרו בישיבה ביקש לפתוח לו מיד, ואפילו שעסק אז בענייני הפרטיים.

בפסקי ההלכה שלו נתן מרן הגר"ח"פ שיינברג זצ"ל דגש חזק ל'בין אדם לחברו', וכמה פעמים כאשר פסק הלכות שיכולות לגרום צער לזולת, לא אחת היה דואג להסביר מלבד הפסק, איך לנהוג בעדינות שלא יגרם כתוצאה מהפסק צער או עכ"פ לצמצמו. הג"ר שמואל רוזנגרטן ראש ישיבת בעלזא סיפר שפעם שאל שאלה מסוימת ורבינו ענה את שענה והדגיש שפסק הלכה זה שהוא פוסק לו, הוא בתנאי שלא יגרם מזה צער לזולת, אך בהלכה זו, הדין ישתנה אם זה יגרם צער. דוגמא נוספת, כאשר היה עונה לגבי איסור רחצה בתשעת הימים היה מדגיש לשואלים שלמרות שבדרך כלל אין להתרחץ, יש להקפיד שלא לצער הרבים בריח בלתי נעים, כגון על ידי פיזור ריח נעים וכדו'. להפוך מידת הדין לרחמים

כמה פעמים ארע שגרמו לו נזק ונזהר שלא ירגישו בזה שהכאיבו והזיקו לו. בשמחת מצוה אחת, תוך כדי שהמלצר חילק את המנה הראשונה מעדה ידו וכלי עם רוטב נשפך על בגדו של ראש הישיבה. כמוזן שהמלצר נתקף בבושה עצומה שגרם לרבינו דבר כזה ולא מצא את המילים לבקש את סליחתו. רבינו הפך את המצב, הוא החל מיד לומר לו שהוא זה שהכשילו בלי משים והחל מבקש את "סליחתו" על כך, ולא נתקררה דעתו בפיוסו, עד שכמה פעמים במהלך השמחה קרא לו וביקש את סליחתו המפורשת.

בערב ימיו, כאשר היו מעלים אותו בכיסא, ארע שתוך כדי שהעלו אותו נתקעו אצבעותיו והמשיכו לעלות תוך שאצבעותיו נתונים במעקה עד ששמו לב. מיד בקשו סליחה ורבינו פטרם בחיך ואמירה שכלום לא קרה. מספר אחד מבני הבית, כל עוד היו הבחורים שהעלוהו בבית נראה היה שכלום לא קרה. ברגע שעזבו החל מבטיע על היד שנפגעה, ולפתע ניכר היה שהוא כאוב, עד היכן הגיעו הדברים, סיפר תלמיד שהיה יחד עם רבינו בחדרו בישיבה,